

76

S T E N O G R A M A

discuțiilor din ziua de 6 octombrie 1964.

Din partea română au participat tovarășii: I.Gh.Maurer, Emil Bodnăraș, Paul Niculescu-Mizil, Dumitru Gheorghiu. Au mai participat tovarășii: Budura Romulus - interpret; Mateescu Constantin - stenograf.

Din partea chineză au participat tovarășii: Ciu En-lai, Li Sien-nien, U Siu-ciuan, Uang Ping-nan. Au mai participat: Lu Ci-sin - interpret și 2 stenografi.

Discuțiile au început la ora 16,00.

Tov. Emil Bodnăraș:

Am văzut lucruri interesante.

Tov. Ciu En-lai:

Să spuneți și păreri critice, sugestii.

Tov. I.Gh.Maurer:

Este o industrie frumoasă acolo. Industria aceasta de turbine și generatoare este foarte frumoasă.

De asemenea, fabrica de avioane are realizări frumoase.

Tov. Ciu En-lai:

Ați vizitat uzina de avioane de la Harbin. Mai avem o fabrică de avioane la Seniang.

Tov. Emil Bodnăraș:

Si apoi petrolul.

Tov. Ciu En-lai:

Dv. românii sînteți specialiști în acest domeniu și cunoașteți.

Tov. Emil Bodnăraș:

Acolo sînt mari perspective de dezvoltare. Aveți un petrol bun cu foarte multă parafină și foarte puțin sulf.

Tov. Ciu En-lai:

Are parafină și bitum.

./.

Tov. Emil Bodnăraș:

Si apoi exploatarea este foarte rațională, se face prin erupție naturală, menținându-se presiunea inițială în zăcămint. S-a aplicat de la început o metodă bună.

Am întâlnit specialiști care au fost la noi în România. Era unul care a venit chiar acum lo zile.

Tov. Ciu En-lai:

S-a dus acolo să învețe, însă nu știu dacă a învățat ceva.

Tov. Emil Bodnăraș:

A învățat lucruri interesante.

Tov. Paul Niculescu Mizil:

Toverășii ne-au spus că alții se pregătesc să meargă în România.

Tov. I.Gh.Maurer:

Schimbul de experiență este cea mai bună metodă.

Tov. Ciu En-lai:

Schimbul de experiență este foarte necesar.

Am auzit că dv. ați exprimat părerea că instalațiile noastre de cracare nu sînt prea bune.

Tov. Emil Bodnăraș:

Sînt instalații de cracare termică, care sînt foarte potrivite pentru ceea ce realizează.

Tov. I. Gh. Maurer :

Sigur, este și tehnică mai înaintată.

Tov, Emil Bodnăraș:

După cum ni s-a spus în plan este prevăzută dezvoltarea rafinării, cum este cracarea catalitică. Rafinăria este abia la început. S-au rezolvat treburile cu mijloace mai simple.

Tov. I.Gh.Maurer:

Noi avem o rafinărie în vîrstă de 100 de ani - Rafinăria nr.1 de la Ploiești. Desigur că i s-au adus îmbunătățiri tehnice.

Tov, Emil Bodnăraș:

Rafinăria dvs. dă produse deosebit de valoroase care au o întrebuințare largă: de exemplu, petrolul lampant și benzina cu cifră octanică mică.

Tov. I.Gh. Maurer:

Desigur, că e este de dorit să ajungeți să faceți petro-chimie

Tov. Emil Bodnăraș:

Aceasta este perspectiva.

Tov. Ciu En-lai:

Ați obținut succese în acest domeniu. Toate țările socialiste au acordat atenție prea târziu acestei ramuri industriale. Dv. i-ați acordat atenție ceva mai devreme.

Tov. I. Gh. Maurer:

Noi, în general, am orientat dezvoltarea întregii industrii chimice, abordând nu numai problema îngrășămintelor chimice, ci problema dezvoltării industriei chimice în ansamblu, avem materiile prime necesare: petrol, gaz, sare. Am investit sume importante în industria chimică și încă investim.

Tov. Emil Bodnăraș:

Dezvoltăm ramurile principale ale petro-chimiei, ca de aici să putem trece la satisfacerea tuturor trebuințelor.

Tov. Ciu En-lai:

Produsele sînt foarte multe, în primul rînd celuloză și îngrășăminte.

Tov. Emil Bodnăraș:

Noi am văzut foarte mult stuf la dv. în provincia unde am fost. Aceasta este o materie primă foarte valoroasă pentru celuloză.

Tov. Ciu En-lai:

Noi folosim în momentul de față stuful ca materie primă pentru hîrtie, iar acum am început să experimentăm și pentru alte produse.

Tov. Emil Bodnăraș:

Celuloza este foarte căutată pe piața mondială. Si fibre se pot face din stuf.

Tov. Ciu En-lai:

Avem o populație foarte mare. Așa că avem nevoie de celuloză pentru fibre. Problema îmbrăcămîntei și încălțămîntei este o problemă foarte mare.

Tov. Emil BODNARAS:

Numai cu bumbac și cu lînă nu se poate rezolva problema îmbrăcămîntei moderne.

Tov. Ciu En-lai:

De unde să avem atîta pămînt și atîtea brațe de muncă.

Tov. Emil Bodnăraș:

Mi se pare că provincia Heilungciang este foarte bogată, are multe posibilități.

Tov. Ciu En-lai:

Are lemn, mine de cărbuni; se mai cultivă și soia.

Tov. Emil Bodnăraș:

Crește mult porumb acolo.

Tov. I.Gh.Maurer:

În general se cultivă ceea ce cultivăm și noi, în afară de soia pe care noi nu o cultivăm.

Tov. Ciu En-lai:

De ce, nu crește ?

Tov. I.Gh.Maurer:

Nu cultivăm.

Tov. Ciu En-lai:

Aveți nevoie de soia ?

Tov. I.Gh.Maurer:

Nu. Noi facem ulei comestibil din floarea soarelui.

Tov. Emil Bodnăraș:

Mai aveți mari terenuri în rezervă. În provincia Heilungciang există 7 milioane ha. teren arabil și vreo 7 milioane ha. stepă.

Tov. Ciu En-lai:

Care este suprafața arabilă în România ?

Tov. I.Gh.Maurer:

10 milioane ha. suprafață arabilă; suprafața agricolă este mai mare.

Tov. Ciu-En-lai:

Provincia Heilungciang este o provincie în care fiecărui locuitor îi revine mai mult pămînt decît în alte părți din China. De aceea acolo se pune problema mecanizării pămîntului. Acolo sînt mai multe centre industriale și de aceea numărul locuitorilor din mediul urban este mai mare.

Datorită timpului scurt, n-ați vizitat și orașul Cicihar. În partea de est și nord-est a acestei provincii sînt foarte multe păduri. În partea estică sînt niște gospodării de stat foarte mari.

Nu știu dacă ați constatat o problemă. Pentru că populația urbană este foarte mare, se simte lipsa de locuințe.

Tov. I.Gh.Maurer:

Asta n-am observat.

Tov. Ciu En-lai:

Tovarășul U siu-ciuan cunoaște mai bine. El a fost șef al Marelui stat major în orașul Harbin.

Tov. I.Gh.Maurer:

Ni s-a spus că în Harbin s-a dublat numărul populației de la eliberare încoace.

Tov. Ciu En-lai:

Si de aceea cu locuințele au rămas în urmă. Cînd avem ședințe la Pekin și examinăm problema locuințelor, constatăm că în comparație cu situația din celelalte orașe, în Harbin, suprafața locuibilă ce revine pe cap de locuitor este cea mai mică.

Tov. Emil Bodnăraș:

Tov. Li Sien-nien a arătat că în Harbin s-au construit hoteluri mari, dar nu și case de locuit.

Tov. Ciu En-lai:

Lîngă casele de oaspeți există un hotel mare; însă lipsesc locuințe pentru populație.

Tovarășii de la Harbin au vrut să imite gara de la Pekin și să-și construiască o gară nouă, însă nu aveau locuințe. După ce a aflat conducerea partidului nostru, construirea gării a încetat, iar ceea ce se construise deja, a rămas pavilion de expoziție.

Se vede că oamenii n-au vrut să spună și despre lipsuri.

Tov. Emil Bodnăraș:

Noi am stat foarte puțin acolo; ei aveau intenția să spună mai târziu.

Tov. Paul Niculescu Mizil:

Peste tot ne-au rugat să spunem ce lipsuri am constatat.

Tov. Ciu En-lai:

Dacă nu v-au vorbit despre anumite lucruri, n-ați putut spune nimic.

Tov. Emil Bodnăraș:

Ne-au arătat un foarte bun spectacol de scamatorii, încât ne-a fost frică să vorbim despre lipsuri.

Tov. Paul Niculescu Mizil:

Si spectacolul de cîntece și dansuri a fost foarte frumos, de un înalt nivel artistic.

Tov. Emil Bodnăraș:

Acolo sînt mari patrioți. Tovarășii din Heilungciang sînt mîndri de realizările lor.

Tov. Ciu En-lai:

Deși această regiune este relativ dezvoltată din punct de vedere industrial, înainte era slab dezvoltată. În trecut China de nord-est, căreia i se spunea Manciuria, era împărțită în două: Partea de sud a Manciuriei și partea de nord a Manciuriei. Partea de sud era mai dezvoltată din punct de vedere industrial, însă în timpul mișcării de rezistență împotriva agresiunii americane și de sprijinire a poporului coreean, noi ne gîndeam că s-ar putea ca partea de sud să fie ocupată de americani, bombardată, etc. Din acest motiv am mutat în partea de nord multe obiective industriale.

Tov. Emil Bodnăraș:

Ce ne-a plăcut este atitudinea plină de grijă față de mașini și utilaje, aspectul de ordine. Aceste arată o bună disciplină colectivă și o conștiință înaltă.

Tov. Ciu En-lai:

Regiunea petrolieră este împărțită în mai multe schele, în jurul cărora sînt grupați muncitorii. Intre schele există raioane cerealiere. Nu știu dacă ați văzut ?

Tov. I.Gh.Maurer:

Am discutat cu tovarășul ministru adjunct al Industriei Petrolului și el ne-a arătat care este planul dv. acolo. Acesta este foarte practic. Nu vreți să concentrați toată lumea în orașe, ci o împărțiți pe schele, ceea ce dă posibilitate familiilor muncitorilor să cultive pămîntul. Este foarte practic.

Tov. Ciu En-lai:

Pentru că sondele nu pot ocupa toată suprafața, rămîne teren care poate fi cultivat.

Tov. Emil Bodnăraș:

Si la noi se cultivă acest teren.

Tov. Ciu En-lai:

In felul acesta putem îmbina industria și agricultura.

Tov. I.Gh.Maurer:

Si nu se crează probleme în ce privește aprovizionarea.

Tov. Ciu En-lai:

Muncitorii extrag țiteiul și familiile lor lucrează pămîntul. Atunci cînd lucrările agricole sînt în toi, muncitorii pot sprijini familiile lor la munca cîmpului; atunci cînd lucrările agricole sînt mai puține, familiile muncitorilor pot lucra și în industria petrolului. Aceasta pentru că noi am vrut să extragem țitei într-un timp foarte scurt. Noi am dus acolo muncitori din diferite părți ale țării, adică am concentrat forțele să dăm, cum s-ar spune, o lovitură nimicitoare. Au fost aduși dintr-odată 50-60 mii muncitori, inclusiv muncitorii constructori. La început nu erau case. Am făcut corturi; apoi case, jumătate sub pămînt și jumătate deasupra solului. La început familiile muncitorilor veneau odată pe an acolo. Acum peste 20%, aproape 30% din muncitori trăiesc împreună cu familiile acolo.

Tov. I.Gh.Maurer:

S-au așezat acolo.

Tov. Ciu En-lai:

Tovarășii de acolo au un plan ca în fiecare an să se mute 15% din familiile muncitorilor, astfel ca în 1970 această problemă să fie rezolvată definitiv.

Ați vizitat locuințele muncitorilor ?

Tov. I.Gh.Maurer:

Nu.

Tov. Ciu En-lai:

Casele acelea jumătate în pămînt și jumătate deasupra solului. Trebuiau să vă arate.

Tov. I.Gh.Maurer:

Probabil au fost prea multe de văzut.

Tov. Ciu En-lai:

Sîntem siguri că este o mare diferență între casele acestea și locuințele petroliștilor dv. Trebuie avut în vedere că acestea s-au construit numai în patru ani.

Tov. I.Gh.Maurer:

Mai este și altceva: la noi s-a găsit petrol în regiuni locuite, era deja populație acolo. Așa că existau case acolo înainte de a se descoperi petrolul, acum 100 de ani.

Tov. Ciu En-lai:

La început este mai bine să fii mai simplu pentru a putea concentra forțe.

Tov. Emil Bodnăraș:

Acesta este încă șantier.

Tov. Ciu En-lai:

Noi combinăm acolo nu numai industria cu agricultura, dar combinăm și orașul cu satul. Toate întreprinderile, cu muncitori, cu familiile lor și diferitele ateliere auxiliare - constituie o unitate administrativă. Nu mai există personal administrativ, de stat.

Tov. Emil Bodnăraș:

Șantierul acesta nu are cu mult peste trei ani. În acest timp în stepă s-au ridicat 500 sonde de producție, 200 sonde auxiliare de injecție și s-a ajuns la o producție de 6 milioane tone anual. Acesta este un efort considerabil. Plus rafinăria și celelalte. Noi am văzut oamenii, au ieșit de peste tot, cu copii, toți sînt oameni entuziaști, încrezători în ceea ce fac. Aceasta este o mare forță; aceasta va rezolva totul. Noi n-am văzut oameni fără rost. Aceasta este o mare dezvoltare.

Tov. Ciu En-lai:

Cădrele de acolo lucrează dese ori pe șantier la munca practică.

Tov. Emil Bodnăraș:

Am văzut că ministrul adjunct de la Petrol cunoaște fiecare schelă. Aceasta înseamnă că merge des pe acolo, cunoaște oamenii și oamenii îl cunosc foarte bine.

Tov. Ciu En-lai:

Dintre întreprinderile subordonate ministerelor, întreprinderile subordonate Ministerului Industriei Petrolului, comparativ lucrează mai bine. Cauza este următoarea: după retragerea

specialiștilor sovietici, am fost nevoiți să lucrăm noi.

Tov. I.Gh.Maurer:

Deci acesta a fost un avantaj.

Tov. Ciu En-lai:

În august - septembrie 1960 au fost retrași toți specialiștii sovietici. Am fost siliți să lucrăm singuri și am reușit.

Tov. I.Gh.Maurer:

În orice caz, în petrol merg treburile. Faptul că puteți construi singuri instalații de energie electrică, termică și hidroelectrică pînă la 100 MW, aceasta nu este jucărie.

Tov. Emil Bodnăraș:

Este un lucru foarte serios.

Tov. Ciu En-lai:

Avem două centre pentru producerea generatorilor electrici: la Harbin și la Sanhai.

Astăzi am vrea să răspundem la o problemă pe care ați menționat-o cînd ne-ați informat despre discuția avută cu Hrușciov la Moscova, în drum spre Pekin. Am să dau unele explicații cu privire la cele spuse de Hrușciov în legătură cu frontiera dintre China și Uniunea Sovietică, arătînd adevărul despre această problemă. După prezentarea acestor lucruri, nu va mai fi nevoie ca în cursul convorbirilor ce vor avea loc mîine și poimîine între cele două partide ale noastre, să se mai menționeze aceste fapte.

Despre problemele principale, discutate la Moscova, ca problema convocării consfătuirii, despre convorbirile dintre reprezentanții partidului dv. și P.C.-Italian, precum și despre problema relațiilor dintre cele două partide ale noastre, vom discuta în cursul convorbirilor. Acum nu voi vorbi despre ele.

Astă seară, după discuția noastră, vă veți întîlni cu tovarășii polonezi.

Mîine, convorbirile dintre cele două partide ale noastre vor începe pe la ora 15,00 - 15,30. După masă vă vom informa despre ora exactă. Mîine dimineață și poimîine dimineață aveți timp liber și vă puteți stabili un program. Ați putea vizita fabrica de tuburi electronice. V-ați exprimat și dorința să vedeți grădina zoologică. Putem organiza aceste vizite. Intrucît pe 9 octombrie plecați spre Sanhai, tov.Mao Tze-dun vă va primi în după amiaza sau seara zilei de 8 octombrie. La această întîlnire

vor participa și membri Comitetului Permanent al Biroului Politic al partidului nostru. †

Acum vreau să vă prezint pe scurt problema tratativelor de frontieră dintre China și U.R.S.S. Tratatивele au început în luna februarie anul acesta și s-au desfășurat pînă în luna august: aproximativ o jumătate de an. Intrucît aceasta este o problemă foarte importantă și pentru ca toate popoarele să știe despre aceste tratative, inițial ne-am gîndit să dăm publicității un comunicat comun, însă partea sovietică n-a fost de acord. Totuși presa occidentală a transmis multe știri despre aceste tratative. Ce fel de știri au fost transmise? Stiriile au fost transmise de corespondenți occidentali din Moscova. Însă trebuia să fi fost informați de cineva. Acești corespondenți spun că China ar fi prezentat revendicări teritoriale, că vor fi rupte tratativele dintre China și U.R.S.S., că R.P.Chineză concentrează trupe numeroase în regiunea de frontieră, că trupe sovietice se îndreaptă spre frontiera chino-sovietică. Aceste știri nu corespund realității și nu sînt în favoarea legăturii socialist. Si la Pekin există corespondenți străini și totuși de aci nu s-a transmis nici o știre în legătură cu aceste tratative. Acest fapt arată care parte respectă normele de relații dintre țările socialiste.

Tratatивele au fost suspendate, urmînd ca ele să fie reluate la Moscova într-o altă etapă. Data nu este stabilită. La ultima ședință partea chineză a făcut propuneri, însă partea sovietică n-a dat răspuns nici pînă acum. Noi sîntem gata ca după primirea răspunsului, să studiem împreună cu ei situația și să stabilim cînd să aibă loc tratativele.

În cursul tratativelor, care au durat o jumătate de an, noi am ridicat trei principii și am făcut propuneri concrete.

Primul principiu: tratative de frontieră încheiate între China și Rusia țaristă în condițiile în care popoarele chinez și rus nu aveau dreptul să-și spună cuvîntul, au fost impuse celor două popoare. Tarul rus a impus aceste tratate, iar guvernul chinez putred, nu a putut să nu le accepte, fiind neputincios. Aceste tratate au fost încheiate în secolul 19, după ce China a început să fie conropită de țările imperialiste. Imperialiștii au început să cetropească China, rînd pe rînd, din 1840 cînd Anglia a dezlănțuit împotriva Chinei războiul opiumului. Ulterior au continuat cetropirile. Nu există țară imperialistă mai mare sau mai mică care să nu fi cîștigat privilegii în China.

Înainte de secolul al 19-lea, ambele țări, China și Rusia, înaintau în Siberia. Întâlnindu-se în Siberia, au încheiat un tratat pe bază de egalitate. Începând cu venirea la putere a lui Petru cel Mare, Rusia înainta spre est. În acea vreme în China domnea dinastia Cing (manciuriană), pe tron fiind împăratul Kangsi. Împăratul Kangsi înainta spre nord. Astfel s-au întâlnit în Siberia și au încheiat așa numitul tratat de la Nercinsk prin care s-a stabilit în linii mari frontiera dintre cele două țări. Acest tratat a fost pe bază de egalitate. Linia de frontieră stabilită prin acest tratat trecea pe la est de Lacul Baikal și la nord de fluviul Amur, peste Munții Singan. Regiunea dintre est de Lacul Baikal și nordul fluviului Amur este actuala regiune Primorie și aparținea dinastiei Cing. Aceasta s-a întâmplat în a doua jumătate a secolului al 17-lea, secolul 18 și prima jumătate a secolului 19.

Care era situația regiunilor situate la est de Lacul Baikal în vremea aceea? Populația rusească nu ajunsese niciodată în regiunea aceasta. Venind din partea vestică a Siberiei, națiunea rusă a venit în regiunea de răsărit a Lacului Baikal, în timpul domniei lui Petru cel Mare. Chinezii - manciurieni și hani strămutați, se aflau de mult în regiunea din nordul fluviului Amur. Astfel, cele două forțe feudale - una a lui Petru cel Mare și alta a împăratului chinez - s-au întâlnit și au stabilit acolo frontiera. Se știe din istoria universală că în general în timpul feudalismului, liniile de frontieră nu erau prea distincte. Numai în timpul burgheziei, când s-au format state naționale burgheze, liniile de frontieră au devenit ceva mai precise. Liniile de frontieră în acea vreme au fost fixate după faptele de atunci. De aceea considerăm că acest tratat, încheiat între Rusia și China, nu poate fi socotit un tratat inegal. Prin acest tratat nu era stabilită precis frontiera dintre cele două țări, pentru că nu s-au efectuat lucrări de demarcație.

Pe la mijlocul secolului 19, unele/^{din} țările capitaliste europene au devenit țări imperialiste și au început să înainteze spre est, să cotopească țările din est. Rusia țaristă a înaintat pe uscat. Începând din acea vreme, tratatele încheiate între Rusia și China au devenit inegale: guvernul chinez feudal era putred și lui i s-au impus aceste tratate. Deci, tratatele încheiate în acea vreme între China și Rusia țaristă au fost niște tratate inegale, prin care Rusia a acaparat o parte din teritoriul chinez.

Marx și Engels au vorbit despre aceste tratate, comentându-le. Astfel, în 1858 Marx a arătat, atunci când s-a încheiat primul tratat între China și Rusia țaristă: Rusia țaristă a obținut regiunea cea mai bogată situată între Strâmtoarea tătară și Lacul Baikal. Marx s-a referit la cucerirea Asiei Centrale de către Rusia, inclusiv a unei mari părți din Siberia. Engels a arătat că Rusia a luat de la China un teritoriu care după părerea lui este egal cu Franța și Germania luate la un loc, și un fluviu care este tot atît de lung cum este Dunărea. Citatele acestea dovedesc că Marx și Engels au considerat că Rusia țaristă a înaintat spre est cu scopuri expansioniste, acaparînd teritoriile chineze.

După Revoluția din Octombrie, Lenin a declarat că sînt anulate toate tratatele inegale încheiate între Rusia țaristă și China, iar Rusia Sovietică va restitui Chinei aceste teritorii. Desigur că guvernul chinez de atunci era un guvern reacționar și n-a încheiat tratate cu Rusia Sovietică în legătură cu problemele de frontieră. Acum însă, cînd țările noastre sînt țări socialiste, am putea rezolva mai ușor aceste probleme de frontieră.

Noi am ridicat problema aceasta că tratatele încheiate în secolul al XIX-lea sînt niște tratate inegale, prin care Rusia a acaparat de la China o suprafață de 1.540 mii km.p.

Acum sîntem două țări socialiste. Oare este cazul acum să revendicăm teritoriile? Desigur, nu trebuie să le revendicăm. Cu toate că în regiunea citată locuiau chinezi, aceștia au fost strămutați în altă parte. De atunci au trecut 100 de ani. Situația chinezilor din această regiune este aceeași cu a romînilor din Basarabia, despre care ne-ați informat. Desigur, nu putem revendica acest teritoriu de 1.540 mii km.p., ar însemna să se pună problema strămutării populației ruse de acolo. Ne-am produce o mare bătălie de cap. Nici poporul chinez și nici poporul sovietic nu răspund pentru aceste tratate, însă trebuie să arătăm că ele au fost inegale. Noi nu vrem să ridicăm pretenții teritoriale.

Acesta este primul principiu. Oare este acest lucru exagerat? Reprezentanții sovietici spun că noi îi ponegrim, că noi am spune că Uniunea Sovietică trebuie să răspundă pentru aceste tratate. Aceasta nu corespunde logicii. Noi am spus că pe vremea aceea ambele noastre popoare nu dețineau puterea în mîna lor, că aceste tratate au fost impuse de guvernul Rusiei țariste. Guvernul Uniunii Sovietice nu are nici o răspundere pentru aceasta.

Noi am rezolvat problema frontierei cu guvernul Birmaniei. La frontiera chino-birmană există o porțiune de teritoriu pe care trece așa zisa linie Mc.Mahon, trasată de englezi. Birmania nu ne-a cerut să recunoaștem această linie. Dar nici noi n-o recunoaștem. Noi spunem că aceasta este o linie ilegală și de aceea noi am încheiat un alt tratat cu Birmania, fixînd o linie de frontieră după situația reală de acolo. Există anumite cedări reciproce.

India ne cere și astăzi să recunoaștem linia Mc Mahon. Marea parte a acestei linii este legată de frontiera dintre India și China și numai o mică parte este legată de frontiera dintre China și Birmania. În 1941, în timpul războiului de rezistență împotriva cotropitorilor japonezi, cînd englezii stăpîneau Birmania, guvernul Angliei a încheiat un acord cu guvernul kuomintang-ist privind frontiera estică a Birmaniei. S-au făcut și hărți după ce s-a demarcat această linie. Linia aceasta este fixată printr-un tratat oficial semnat de guvernul Angliei și guvernul kuomintang-ist, dar ea diferă de linia Mc Mahon în legătură cu care nu există nici un tratat. În 1941, cînd nu începuse războiul între SUA și Japonia, China avea nevoie de ajutorul Angliei, de mijloace pentru a transporta diferite materiale pe front. În această situație guvernul Angliei a impus guvernului kuomintang-ist o linie de frontieră între China și Birmania favorabilă Angliei. În cursul tratativelor dintre China și Birmania, noi am spus că această linie trebuie reajustată, pentru că nu este rațională. Guvernul Birmaniei a fost de acord cu aceasta. Nu numai U Nu, ci și Ne Win au arătat că această linie nu este rațională. În consecință între China și Birmania s-a încheiat un nou tratat, care l-a înlocuit pe cel vechi, s-a menținut în linii mari situația existentă de fapt la frontieră. Deci acest tratat este favorabil părții birmane. Birmania este o țară naționalistă, dar a vrut să încheie tratat cu noi pe bază de egalitate și prietenie. În același timp ei au arătat că tratatele încheiate în trecut erau inegale și nedrepte.

Dar cînd este vorba de două părți socialiste de ce nu putem să precizăm că tratatele încheiate în trecut sînt inegale? Noi nu vrem să revizuiim linia de frontieră. Faptul că acestea sînt tratate inegale, corespunde realității istorice. Chiar dacă arătăm acest lucru, noi nu vrem să schimbăm linia trasată prin aceste tratate. Cu atît mai mult, noi nu am ridicat revendicări teritoriale. Aceasta este o atitudine de pe pozițiile materialis-

mului istoric. Să nu răsturnăm adevărul din trecut, și în același timp să respectăm situația de acum.

Al doilea principiu: Pornind de la ce criterii trebuie să discutăm problemele de frontieră. Intrucît între China și Uniunea Sovietică există tratate vechi privind frontiera. Aceste tratate pot fi luate ca puncte de plecare. De aceea, noi am propus să luăm ca bază tratatele existente și să vedem la fața locului dacă de-a lungul frontierei ele au fost încălcate. Dacă o parte ocupă mai mult teritoriu decît prevăd aceste tratate, atunci să se retragă în limitele prevăzute. Cu alte cuvinte, în conformitate cu tratatele existente, să se vadă la fața locului dacă Uniunea Sovietică a trecut peste linia fixată, și atunci ea să se retragă sau dacă China a trecut peste linia fixată și atunci ea să se retragă. Nu numai în timpul Rusiei țariste, ci și după victoria Revoluției, după venirea la putere a lui Hrușciiov, Uniunea Sovietică a trimis grăniceri sau pescari care au ocupat din teritoriul nostru. Pot să dau un exemplu ca să înțelegeți această situație. Fluviul Amur constituie frontiera dintre China și Uniunea Sovietică. Dreptul internațional și legislația sovietică prevede că dacă ^{între} două state frontiera este marcată de un fluviu, linia de frontieră trece de-a lungul șenalului navigabil principal. În cazul Amurului insulele care sînt situate la nord de șenalul navigabil principal trec la Uniunea Sovietică, iar cele din sud aparțin Chinei. Conform acestei legislații, majoritatea insulelor de pe fluviul Amur aparțin Chinei, însă ele sînt ocupate de pescari sovietici. Dese ori s-a întîmplat ca, pescuind în aceste zone, pescarii chinezi să fie jigniți, jefuiți și să li se strice bărcile și plasele de pescuit.

Tov. Li Sien-nien:

În zilele acestea se pescuiește morunul pe Amur. Pescarii chinezi au pornit la pescuit, însă pescarii sovietici le-au rupt plasele.

Tov. Ciu En-lai:

Noi am propus ca, avînd drept bază principiul șenalului navigabil principal în unele locuri izolate, linia de frontieră să fie reglementată, ținîndu-se seama de situația de fapt și anume: pe unele insule aflate la sud de șenalul navigabil principal locuiesc pescari sovietici, stabiliți aici de zeci de ani, iar pe alte insule din nordul șenalului navigabil principal trăiesc pescari chinezi, stabiliți, de asemenea, de zeci de ani. În tratatul încheiat între China și Birmania există o asemenea

prevedere, precum și în tratatele încheiate cu Nepalul, Pakistanul și Afganistanul. Dacă ambele părți pornesc de la principiul egalității și concesiilor reciproce, această problemă poate fi rezolvată.

Dintre țările naționaliste, numai cu India n-am rezolvat problemele de frontieră. În ce privește țările socialiste am reglementat frontiera cu R.P. Mongolă. Noi i-am dat mai mult. Am rezolvat problemele de frontieră și cu Coreea. Tratatul acesta n-a fost dat publicității pentru că partea de sud a Coreei nu este unificată cu R.P.D. Coreeană, dar tratatul a fost semnat și ratificat. Între China și Coreea există două fluvii - Ialu și Tungmeng și un lanț de munți. În trecut exista un tratat încheiat între China și Coreea în legătură cu frontiera. Pe vremea aceea japonezii stăpâneau Coreea, care devenise colonie. China devenise o țară semicolonială și japonezii au vrut să ceară privilegii în China de nord-est. În conformitate cu vechiul tratat, China trebuia să aibă mai mult teritoriu decât în conformitate cu noul tratat. De ce? Pentru că japonezii urmărind să obțină privilegii în China de nord-est, au fost dispuși să dea Chinei din teritoriul Coreei. Dacă luăm în considerare vechiul tratat, noi am renunțat la o bucată de pământ, pe care există populație chineză și pichete de grăniceri. Vechiul tratat a fost încheiat la sfârșitul domniei dinastiei Cing; Prin 1909-1910 în China s-a întreprins o mișcare patriotică de sprijinirea aceluiași tratat, dar acum când am reluat problema de frontieră cu Coreea noi am negat vechiul tratat. Pe vremea aceea îl socoteam un tratat patriotic, însă acum îl socotim un tratat inegal. De ce? Pentru că acum privilegiile obținute de japonezi au fost anulate în întregime; China a devenit o țară liberă. De atunci au trecut 50 de ani. Fără îndoială că acolo mai există populație chineză și pichete de grăniceri. Cu toate acestea noi trebuie să negăm tratatul vechi, să recunoaștem că este un tratat inegal și trebuie să-l anulăm. Apoi am încheiat un tratat nou în favoarea prieteniei și colaborării între cele două popoare - chinez și coreean.

Eu am făcut un raport în legătură cu această problemă la ședința Comitetului Permanent al Adunării Reprezentanților din întreaga Chină. De ce nu am putea rezolva această problemă și cu Uniunea Sovietică? Cu o țară socialistă, frățescă, ar trebui să rezolvăm această problemă în spiritul materialismului istoric.

Pe cele două fluvii ce despart China de Coreea există

unele insule: unele situate la nord de șenalul navigabil principal sînt locuite de populație coreeană, stabilită acolo de mulți ani. S-a convenit ca ele să aparțină Coreei.

Dar Uniunea Sovietică nu este de acord cu aceste principii, ci cu ceea ce vrea ea. Uniunea Sovietică vrea să ducă discuții pe baza tratatelor vechi, menținînd însă în zonele în care a depășit spre sud linia prevăzută, situația de fapt. În unele regiuni, care nu sînt populate, au trimis grăniceri. Acum cer ca și în aceste regiuni să respectăm situația de fapt. Ei au luat aceste trei criterii laolaltă ca bază de tratative. Dacă vrem să rezolvăm în felul acesta problema, nu mai este nevoie de tratative, pentru că atunci putem considera drept linia de frontieră, situația de fapt. De aceea nu s-a ajuns la un acord asupra celui de-al doilea principiu.

Al treilea principiu: Noi am propus ca după ce se va recunoaște că tratatele vechi sînt inegale, se va demarca frontiera făcîndu-se rectificările necesare, trebuie să semnăm un tratat nou care să le înlocuiască pe cele vechi. La început sovieticii n-au fost de acord cu acest lucru. Apoi au spus că lucrul acesta merită să fie studiat. Inșă ei nu ne-au răspuns în mod oficial că după demarcarea liniei de frontieră să încheiem un nou tratat. De aceea nu s-a putut confirma nici cel de-al treilea principiu.

Pentru că n-am ajuns la un acord asupra celor trei principii, tratativele s-au desfășurat greu. Ne-am gîndit atunci să lăsăm de o parte aceste principii și să abordăm concret problemele în discuție; să nu mai ținem ședințe plenare, ci ședințe pe grupe.

Să vedem ce este cu frontiera de-a lungul fluviului Amur. Noi am arătat că trebuie respectate legile sovietice. Atunci ei au făcut o hartă după principiul șenalului navigabil principal. Potrivit acestei hărți, la confluența fluviilor Amur și Usuri s-a ivit o problemă. În vechile tratate se menționează că locul unde se întîlnesc aceste două fluvii este frontiera dintre cele două țări. La nord de confluența acestor fluvii se află orașul Habarovsk. Vis-a-vis de acest oraș este o insulă care ne aparține nouă. În tratatele existente este scris foarte clar că frontiera trebuie să meargă pe șenalul navigabil principal al fluviului Amur. Inșă Uniunea Sovietică ocupă această insulă. În primul rînd Uniunea Sovietică trebuie să recunoască că potrivit prevederilor tratatelor, această insulă aparține Chinei. Apoi vom putea găsi și modalitatea de soluționare a acestor probleme

concrete. Așa cum am spus adineauri după cum am rezolvat asemenea probleme cu alte țări, noi am putea rezolva această problemă și cu Uniunea Sovietică. Inșă partea sovietică susține că potrivit vechilor tratate această insulă aparține Uniunii Sovietice, nu Chinei. Cum stau lucrurile cu această insulă? Aici este fluviul Amur (arătînd pe hartă), aici este fluviul Usuri, iar între ele există un rîu, care este prezentat de sovietici drept fluviul Amur. In felul acesta ei au denaturat situația reală. Chiar și copiii au învățat la lecțiile de geografie care este fluviul Amur

Deci, în primul rînd trebuie să limpezim prevederile tratatului vechi. Sovieticii spun că după tratatul vechi această insulă aparține Uniunii Sovietice.

Tov. Emil Bodnăraș:

Tratatul vechi este semnat cu puterea sovietică ?

Tov. Ciu En-lai:

Există un singur tratat semnat de China cu Uniunea Sovietică și acela este legat de problema R.P.Mongole.

După ce Lenin a declarat în repetate rînduri că Uniunea Sovietică va anula tratatele inegale încheiate cu China, guvernul reacționar al Chinei a discutat odată cu guvernul U.R.S.S. despre problemele de frontieră, înșă nu s-a ajuns la vreun acord și nu s-a încheiat nici un tratat.

Partea sovietică a cerut ca noi să recunoaștem că această insulă aparține Rusiei, Aceasta este o problemă.

A doua problemă: pentru a stabili frontiera de-a lungul fluviului Amur este necesar un timp lung, iar dacă vrem să rezolvăm întreaga frontieră dintre China și Uniunea Sovietică, lucrul acesta ar cere nu un an, ci ani de zile.

In cursul tratativelor noi am propus să încheiem un acord provizoriu care să prevadă menținerea situației de fapt. Aceasta înseamnă că dacă grănicerii sovietici au ocupat o bucată din teritoriul chinez, nu trebuie să se retragă acum, dar nici să nu mai înainteze. Si partea chineză să procedeze la fel. Dacă s-ar proceda în felul acesta, am evita ciocnirile la frontieră. Acesta este un lucru bun. Dar sovieticii nu vor să procedeze așa. Delegația sovietică a spus: voi doriți un acord provizoriu pentru că nu vreți să ajungeți la un acord definitiv în problemele de frontieră. Aceasta înșă nu este logic. Noi am propus să menținem situația actuală, care este favorabilă pentru sovietici. Dacă Hrușciiov nu vrea să provoace o situație încordată și nu

vrea să înainteze pe teritoriul chinez, atunci de ce este împotriva acestei propuneri ?

Numai două țări Uniunea Sovietică - respectiv Hrușcirov - și India sînt azi împotriva acestor păreri ale noastre, sînt împotriva menținerii situației actuale, nu vor să ducă tratative. Aceasta arată că vor să mențină o situație încordată la frontieră.

Noi sîntem de părere că putem discuta și asupra problemelor de principiu, însă înainte de a ajunge la un acord în problemele de principiu, este bine să se discute problemele concrete în ședințe pe grupe, pentru a vedea care este teritoriul în dispută. Dar ei nu sînt de acord și de aceea nu putem rezolva problema. Ei nu sînt de acord să ajungem la un acord provizoriu înainte de a fi încheiat un tratat. Ei nu sînt de acord nici cu propunerea de a limpezi lucrurile în ședințe pe grupe.

Hrușcirov spune că el vrea să rezolve problemele de frontieră. Dar el vrea să impună proiectul lui, pe care nimeni nu are voie să-l schimbe. El nu acceptă alte propuneri și nu vrea să continue tratativele. Așa că întreruperea tratativelor din august nu a fost inițiată de noi, ci de ei. Noi vrem să limpezim problemele legate de frontieră. Noi am cerut reprezentanților sovietici să rămână în țara noastră, să continue discuțiile, dar ei au refuzat, spunînd că au stat o jumătate de an în țara noastră. Noi n-am putut să-i reținem și am ajuns la un acord ca etapa viitoare să aibă loc la Moscova. Ei au spus că ne vor da un răspuns la propunerile noastre, însă nu cunoaștem cînd ne vor răspunde.

După cum vedem noi, Hrușcirov a legat problemele de frontieră de problemele principiale, divergente. Atunci cînd are nevoie de a provoca o situație încordată, el folosește această problemă ca o miză. Sovieticii au ocupat foarte mult din teritoriul nostru. De aceea noi nu credem în ceea ce a spus Hrușcirov că el dorește în mod sincer să rezolve problemele de frontieră cu China.

Așa cum am spus și data trecută, Hrușcirov este un aventurier. Am adăugat atunci că Hrușcirov este și un fricos și că dacă ne ținem tari și ducem lupta împotriva lui, atunci el dă înapoi. Acum vreau să adaug că Hrușcirov a fost întotdeauna și este un cartofor. Cînd vede că situația îi este favorabilă, mizează pe aceasta. De exemplu, atunci cînd au fost convorbiri cu Eisenhower și se vorbea despre așa numitul spirit de la Camp David, el era gata să dea Taiwanul S.U.A. Atunci noi am rezistat la acest complot. El n-a avut încotro și a început să înjure. La recepția

dată cu ocazia celei de-a X-a aniversări a eliberării noastre, Hrușcirov a spus așa: există cineva care vrea să încerce cu forța armată stabilitatea capitalismului. De fapt el s-a referit la bombardarea de către artileria noastră a insulei Quemoi. Bombardarea începuse în 1958.

În 1958 Gromîko a venit în mod secret la Pekin și ne-a întrebat despre lucrul acesta. Eu l-am informat că noi bombardăm insula Quemoi ocupată de trupele ciankaișiste. Quemoi nu intra în sfera protecției flotei a VII-a americană. Ea este o insulă de coastă. Noi știam că SUA a dat ordinul acesta ca avioane americane să nu intre în spațiul aerian al țării noastre, iar vasele marine americane să nu intre în apele noastre teritoriale, a căroră limită a fost fixată la 12 mile marine. Noi am dat ordin trupelor noastre ca flota noastră să nu depășească limita apelor teritoriale iar forțele aeriene să nu acționeze asupra mării deschise. De aceea între forțele chineze și cele americane nu puteau avea loc ciocniri. Dulles a declarat că SUA adoptă poziția de balansare pe marginea prăpastiei și nu vrea să depășească această margine. Noi l-am informat pe Gromîko despre toate aceste lucruri. După ce el a recunoscut că între China și SUA nu va putea avea loc nici o ciocnire, Uniunea Sovietică a publicat o scrisoare, o scrisoare care nu era necesară. Scrisoarea, adresată lui Eisenhower, a fost respinsă. În anul următor, după o convorbire bună cu Eisenhower, au vrut să se amestece în problema Taiwanului. Pentru că noi n-am fost de acord, au început să înjure. Plecînd din Pekin, a ajuns la Vladivostok unde a spus că sîntem troțkiști. Cînd a ajuns la Moscova a spus că sîntem cocoși războinici.

De aceea problemele de frontieră nu trebuie să fie privite separat de divergențele care există între noi. Hrușcirov vrea să folosească aceste probleme ca pe niște cărți de joc. La fel ca și în cazul frontierei dintre China și India. Eu unul mă ocup de probleme de frontieră. Partidul mi-a dat această sarcină. Am rezolvat atîtea probleme de frontieră, dar de ce nu putem rezolva aceste probleme cu India și cu Uniunea Sovietică. Este limpede că răspunderea nu o purtăm noi, ci alții.

La recepția dată de ambasadorul nostru la București, cu ocazia zilei de 1 Octombrie, tov. Gh. Gheorghiu Dej a vorbit cu tov. Liu Fan despre forumul tineretului de la Moscova. Și acolo folosindu-se de manevre a căutat să impună forumului discutarea

problemei frontierei chino-indiene și lucrul acesta a stîrnit un mare scandal. Tovarășul Gh.Gheorghiu Dej a spus că această atitudine grosolană adoptată de Uniunea Sovietică a demască și mai mult înfățișarea lor și a stîrnit indignarea tuturor. Tovarășul Gh.Gheorghiu Dej a spus tovarășului Liu Fan că înainte nu înțelegea prea bine despre problema frontierei dintre China și India. Acum înțelege mai bine. Avînd ajutorul Uniunii Sovietice și al SUA, Nehru n-a vrut să rezolve problemele de frontieră cu țara noastră și a folosit aceste probleme pentru a crea cînd o încordare, cînd o situație moderată. El nu a vrut să accepte propunerea noastră de a rezolva aceste probleme la masa tratativelor fără nici o condiție. De aceea problema frontierei chino-indiene a devenit o temă pe care Hrușciiov, reacțiunea indiană și imperialiștii americani desfășoară o mișcare antichineză. Este o problemă în care aceștia trei colaborează.

Hrușciiov a spus recent șefilor de state afro-asiatice de ce Uniunea Sovietică dă armament Indiei, arătînd că dacă Uniunea Sovietică nu ar livra arme Indiei și acest lucru l-ar face numai SUA, atunci India nu ar mai putea fi socotită o țară neangajată.

Pentru astăzi ridicăm ședința.

Tov. I.Gh.Maurer:

Noi vă mulțumim, multe lucruri acum ne sînt mult mai limpezi.

Discuțiile s-au terminat la ora 18,30.

10.X.1964

IM/6 ex.